

Павленко Сергій Анатолійович,
судовий експерт відділу
товарознавчих та гемологічних
досліджень лабораторії
товарознавчих, гемологічних,
економічних, будівельних, земельних
досліджень та оціночної діяльності
Київський науково-дослідного
експертно-криміналістичного центру
МВС України

ІДЕНТИФІКАЦІЯ ЯК СКЛADOVA ТОВАРОЗНАВЧОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Ідентифікація (від лат. *identifico* – ототожнюю) – ототожнювання об'єктів, розпізнавання, встановлення відповідності розпізнаваного об'єкта своєму образу (знаку). У процесі ідентифікації товарів виявляють відповідності досліджуваного товару базовій моделі (зразку), що характеризується тією ж сукупністю показників, або інформації про товар, що подається на маркуванні, в товарно-супровідних або нормативних документах [1].

У Законі України «Про якість та безпеку харчових продуктів і продовольчої сировини» наводиться таке визначення поняття ідентифікації: «ідентифікація - процедура підтвердження відповідності органолептичних, біологічних, фізичних та хімічних параметрів і властивостей, специфічних для даного виду харчового продукту, тим параметрам і властивостям, які зазначаються при етикетуванні цього харчового продукту, а також процедура підтвердження загальновизнаної назви даного виду продукту, торговельної марки та/або комерційного (фірмового) найменування» [2].

Товарознавча експертиза – це дослідження товарів з метою визначення їх якості, відповідності існуючим стандартам та встановлення їх вартості [3].

Товарознавча експертиза проводиться компетентними судовими експертами, що мають відповідне свідоцтво Міністерства юстиції України та володіють необхідними знаннями в області товарознавчих характеристик. Предмет дослідження визначається в кожному індивідуальному випадку залежно від цілей товарознавчої експертизи. Зазвичай, предмет товарознавчої експертизи стосується класифікаційної ідентифікації продукту, його стану на момент проведення експертизи, а також визначення ринкової вартості на момент вчинення правопорушення. Експерт-товарознавець повинен володіти необхідним рівнем компетенції при наданні висновку в процесі судової товарознавчої експертизи [3].

Об'єктом товарознавчої експертизи є одиниці продовольчої або непродовольчої продукції, а також будь-які матеріальні предмети, що містять інформацію про товарне походження об'єкта дослідження: супровідна

документація, технічні описи та рекомендації з використання, зберігання та переміщення виробів. Товарознавчій експертизі підлягають також і об'єкти, які вже були у вжитку, що вибули з ужитку і навіть частини виробу. Слід зазначити, що якщо певний матеріальний предмет не має характерних ознак, що свідчать про його товарної сутності, то його не можна розглядати як об'єкт відповідної експертизи. Якщо, наприклад, в результаті впливу вогню, води або хімічних речовин товар втратив свої конструктивні характеристики, то проведення товарознавчої експертизи не представляється можливим.

Ідентифікації притаманні різноманітні функції:

- вказівна - ототожнює представлений зразок товару з конкретними найменуванням, сортом, маркою, типом, а також товарною партією;
- інформаційна - доводить до суб'єктів ринкових відносин необхідну інформацію;
- підтверджуюча - стверджує відповідність асортиментної належності товару тій інформації, що зазначена на маркуванні і/або в товарно-супровідних документах;

Однією з головних задач, яку поставлено перед експертом товарознавцем, це правильно ідентифікувати об'єкт дослідження. Під час ідентифікації вирішує питання щодо:

- походження об'єкту;
- виявлення фальсифікації об'єкту;
- встановлення виробника об'єкту;
- встановлення відповідності характеристик, які зазначені в інформації про продукцію, яка зафіксована на упаковці товару (етикетці, ярлику, самому виробу).
- встановлення відповідності вимогам якості, вказаним у нормативних документах;
- визначення товарної групи об'єкту.

Відповідно до нормативної документації і правил Системи сертифікації, передбачені три групи показників: органолептичні, фізико-хімічні та мікробіологічні. З метою проведення ідентифікації використовуються органолептичні та фізико-хімічні показники, які характеризують властивості товару. За мікробіологічними показниками ідентифікація не проводиться, так як вони є показниками безпеки. Не використовуються при проведенні ідентифікації окремі фізико-хімічні показники, які є показниками безпеки і визначаються при сертифікаційних дослідженнях товару (токсичні мікроелементи, мікотоксини, радіонукліди, антибіотики, гормональні препарати, нітрати та ін.).

До органолептичних показників, які визначаються за допомогою органів чуття, відносять:

- зовнішній вигляд - є першим, найбільш доступним і значним показником ідентифікації. Однак він не є досить надійним показником, так як фальсифікованим товарам надають зовнішній вигляд натуральних (наприклад, каві, маслу, напоям та іншим товарам);

- смак і запах - найбільш характерні показники ідентифікації продовольчих товарів, але теж можуть бути фальсифіковані;

- консистенція - є критерієм ідентифікації товарів, але як і попередні - ненадійний, так як фальсифікованим продуктам намагаються надати консистенцію натуральних (наприклад, молоко, напої та ін.).

Окрім того, продуктам властиві деякі специфічні показники, які теж можуть бути засобами ідентифікації, а саме: прозорість, будова, співвідношення різнорідних фаз [4]

Виходячи з цього, органолептичні показники при проведенні ідентифікації повинні бути доповнені окремими фізико-хімічними показниками, які є більш точними і об'єктивними.

Фізико-хімічні показники визначаються вимірювальним методом. Але не всі з них є критеріями ідентифікації. Є загальні та специфічні показники для кожного виду товару. В якості показників для ідентифікації товарів повинні бути обрані такі, що відповідають певним вимогам. Вони повинні бути об'єктивними, типовими, здатними до співставлення і перевірки, ускладнювати фальсифікацію.

Фізико-хімічні показники визначаються вимірювальним методом. Але не всі з них є критеріями ідентифікації. Є загальні та специфічні показники для кожного виду товару. В якості показників для ідентифікації товарів повинні бути обрані такі, що відповідають певним вимогам. Вони повинні бути об'єктивними, типовими, здатними до співставлення і перевірки, ускладнювати фальсифікацію.

Найбільше значення серед перелічених критеріїв має типовість, яка може бути визначена за допомогою одного або комплексу показників. При неможливості ідентифікації за допомогою одного показника використовується комплекс показників, які доповнюють його (ідентифікація кави за кофеїном може бути доповнена органолептичними методами і визначенням мікроструктури).

Об'єктивність і незалежність є важливими якостями критеріїв ідентифікації. Вони не повинні залежати від суб'єктивних факторів (професіоналізму особи, яка досліджує товар, інтересів виробника, умов проведення досліджень та ін.) [4].

Отже, ідентифікація при проведенні товарознавчої експертизи являється одним із найважливіших етапів, від якого залежить точність подальшого дослідження. Тому, експерту важливо провести ідентифікацію об'єктивно та правильно.

Список використаних джерел

1. https://pidruchniki.com/15941024/ekonomika/identifikatsiya_tovariv
2. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2809-15>
3. <https://kise.ua/golovna/tovarovnavcha-ekspertiza.html>
4. <https://textbook.com.ua/tovarovnavstvo/1473453390/s-13>